

AZ ÜZEM- ÉS MUNKASZERVEZÉS, MINT A TERMELÉKENYSÉGFOKOZÁS ESZKÖZE

Népgazdaságunk mai fejlettségi fokán a termelésnek extenzív eszközökkel való növelésére már alig van mód. Az állandóan fokozódó munkaerőhiány a meglévőnek jobb kihasználását, a termelékenység fokozását követeli meg. A termelési eszközöket kell korszerűsíteni, új berendezéseket kellene üzembe állítani, anyagi eszközeink azonban végesek, a beruházásokra fordítható összegek szűkösek. A gazdaságos, nyereséges termelés érdekében az élő- és holtmunkát együttesen szükséges csökkenteni, s ennek legfőbb eszköze a munkaszervezés javítása, a termelés növekedését legjobban segítő szervezet kialakítása.

Az 1003/1973. Korm. sz. határozat tehát a reális helyzetből indul ki, és a korszerű követelményeket veszi figyelembe, amikor a szervezést tudományos alapokra helyezi, a népgazdaság minden ágában kötelezővé és társadalmi méretűvé teszi.

A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium az Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságot jelölte ki már 1972-ben arra, hogy *munka- és üzemszervezési tevékenységet* bontakoztasson ki és annak kidolgozását az Erdészeti Műszaki és Szervezési Irodára bízta. Kiemelt szervezési feladatainkat — melyeket 1973-tól kezdődően valamennyi gazdaságra kiterjesztett — a következő pontokba foglalta a felügyeleti hatóság:

1. a *fahasználat-koncentráció* lehetőségeinek feltárása;
2. a *fafeldolgozás koncentrációjának* és a speciális lehetőségeinek kidolgozása;
3. az előbbiekhöz szükséges *információs-rendszer* kiépítése.

Az Irodával, illetve a téma vezetőjével a végrehajtás metodikáját, az ütemezést, a feladatokat szétválasztását közösen alakítottuk ki. Az összehangolt és elfogadott álláspontunk szerint a feladatpontoknak teljesítése, illetve a fahasználat és a fafeldolgozás koncentrálása, az egyes részfeladatoknak meghatározhatósága érdekében ismerni kell 15—20 éves távlatban, erdőrészletenkénti mélységben és időrendi sorrendben a kitermelhető véghasználati és gyérítési fatömeget, valamint a feldolgozható alapanyagot.

A meghatározott időszakban termelésre kerülő erdőrészleteket ezért térképi munkalapon ábrázoltuk. Ezen az ötéves tervciklusok figyelembevételével külön színnel jelöltük a véghasználatra és a gyérítésre kerülő erdőrészleteket. A meglévő és a megépítendő szállítópályák, valamint a terepalakulatok feltüntetésével a termelési körzetek szinte önmaguktól kirajzolódnak. A termelési körzeteken belül a termelési tömbök, hegyvidéki viszonyaink között a gerincek és völgyek által meghatározott termelési füzérek kialakíthatók.

Hegyvidéken a szakmai előírások és a természeti adottságok (főleg a magtermés) a vágásterületek nagyságának határt szabnak. Ezért nem a vágásterületek mértéktelen növelésére, hanem a vágásterületeknek tömbökön belüli sorrendiségére helyezük a súlyt a fahasználatok koncentrálása során. Szükséges azonban az üzemtervi előírások rugalmas kezelése, illetve az üzemtervek készítésekor az álláspontok összehangolása annak érdekében, hogy a tömbökön belül a szomszédos erdőrészletekben minden fahasználati munkára azonos időszakban, egymás után kerülhessen sor.

Az egymáshoz közel levő állományoknak egy időszakon belüli kitermelése már a munkaerő, az eszközök és a gépek koncentrációját, a legmegfelelőbb technológia alkalmazását, a végrehajtáshoz szükséges technika kiválasztását és meg-

felelő kihasználását lehetővé teszi. Az ily módon koncentrált munkahelyeken a dolgozók munkafeltételei, szociális körülményei lényegesen javíthatók, a megfelelő felügyelet, ellenőrzés, irányítás és folyamatszervezés biztosítható.

A véghasználatok koncentráálásával az erdőfelújítási munkák is koncentrálttá válnak. Az egymáshoz közel eső, egyidős erdősítések vegyszeres (akár repülőgépes) ápolására, a növényvédelem hathatós ellátására, a munkaerő koncentrálására és ezzel együtt a fokozottabb munkairányításra lehetőség nyílik.

A fahasználatok, és ennek révén csaknem a teljes fatermesztési munkafolyamat koncentrállása az erdészetek irányítási, tervezési, szervezési és ellenőrzési munkáját is megkönnyíti. A gravitációs irányok figyelembevételével kialakított termelési körzetekben előre meghatározható az alkalmazandó technológia, felmérhető és tervezhető a szükséges gépek, eszközök mennyisége és milyensége, a létszámszükséglet, az irányító személyzet és ezek ismeretében számítható a költség.

Elfogadott álláspontunk szerint a termelési körzetek meghatározott időszakban kitermelhető fatömegét nem elégséges fafajonkénti mennyiségben ismerni, azt méretcsoportos bontásban kell meghatározni. Az egyes méretcsoportok összesített fatömege mennyiségének és minőségének ismeretében megbízhatóan tervezhetők az egyes választékok és ezen belül meghatározható az egy-egy termelési körzetben rendelkezésre álló, feldolgozásra alkalmas fatömeg. A feldolgozható fatömeg mennyiségének és milyenségének hosszú távon való ismerete, az egyes gravitációs körzetek feldolgozásra rendelkezésre álló fatömegének felmérését teszi lehetővé. Ennek alapján számítható a szükséges üzem nagyság, előre megtervezhető a szükséges fejlesztés, az esetleg feleslegessé váló feldolgozó üzemek helye és azok megszüntetésének időpontja.

A feldolgozandó fatömeg fajaj, minőség, méret és mennyiség szerinti ismerete, a feldolgozó üzem gépi felszereltsége és technológiája, ezenkívül a felvevő piac igényeinek együttes ismerete már meghatározza az illető fagyártmányüzem leggazdaságosabban termelhető választékösszetételét, lehetőséget ad a fagyártmányüzemek specializálódásának kialakítására.

A gazdasági eseményeket rögzítő bizonylatokból a számvitel minden ágában sokirányú és nagy tömegű adat keletkezik. Ezeknek csak kis része hasznosul előnyösen a döntés előkészítésében. Az információ áramlását úgy kell átszerveznünk, hogy a vezetés hatékonyságának növelése érdekében megbízható, gyors, könnyen áttekinthető és a legszükségesebb mennyiségű adatot szolgáltatassa.

A kiemelt feladatpontok szervezése mellett egyidőben vizsgáljuk a központ és az erdészetek közötti kapcsolatot, intézkedést teszünk annak korszerűsítésére, az erdészetek önállóságának és hatáskörének növelésére, általában a döntési szintek elkülönítésére. Az e téren megvalósítandó szervezési tevékenységünk arra irányul, hogy a Gazdaság központja főleg koordinálási, műszaki fejlesztési, értékesítési és adatrögzítési feladatokat lásson el, a termelés végrehajtásához a hathatós munkairányítás és ellenőrzés megfelelő szakszemélyzet ellátásával az erdészetekhez kerüljön. A koncentráltan jelentkező munkaterületek, a koncentrált nagy értékű gépek és nagyszámú munkaerő lehetőséget ad arra, sőt parancsolóan írja elő, hogy az ottani munkák közvetlen irányításával, szervezésével jól felkészült, egyéb munkáktól függetlenített mérnök foglalkozzon.

A vázolt feladatok következetes megoldása és annak állandó finomítása folyamatosan végzendő. A munka- és üzemszervezés akkor biztosítja a várt eredményt, ha az azzal foglalkozó szervezet átfogó jellegű, széles körben érvényes sémáját az adott munkaterületre a termelést irányító szakember napról-napra tovább finomítja.